

Investigation of the Relationship between Urban Furniture and Utilization of Urban Spaces and Mental Health

Rostam Saberifar^{1,*}

¹ Department of Urban Planning, Payam Noor University, Tehran, Iran

* **Corresponding Author:** Rostam Saberifar, Associate Professor, Department of Urban Planning, Payam Noor University, Tehran, Iran. Tel: 051-38813724, E-mail: Saberifar@yahoo.com

Received: 2016/06/2   Accepted: 2017/03/6   Online published: 2018/07/1

Abstract

Introduction: The impact of environmental conditions on public and mental health, has been proven by several studies. Meanwhile, the role of furniture and the enjoyment of urban spaces has been particularly noted by urban planners and health policymakers. Therefore, this study aimed at investigating the relationship between statuses of urban furniture and the amount of urban space, and examined mental health in the city.

Materials and Methods: The cross-sectional study was carried out in the summer of 2015 among the population aged 15 and older in Sabzevar city. For this purpose and according to the population of the city, 372 individuals were selected by randomized sampling. The required data were collected using SLC-90 and a self-made questionnaire (for mental health and condition of the furniture and spaces, respectively) and the validity and reliability was confirmed. The collected data were analyzed by correlation and multivariate regression analysis using the SPSS software.

Results: The results of this study showed that there was a significant relationship between urban furniture status and utilization of urban spaces with mental health at P value of < 0.05 .

Conclusions: Urban furniture plays an important role in explaining and predicting the mental health of citizens. Based on the findings of this study, it can be said that more citizens use urban spaces and the furniture in these spaces, thus improvements in this regard could lead to better mental health.

Keywords: Urban Furniture, Mental Health, Urban Spaces.

بررسی رابطه بین میزان بهره‌مندی از فضاهای رفاهی شهری و سلامت روان شهروندان

رستم صابری فر^{۱*}

^۱ گروه برنامه ریزی شهری، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران

* نویسنده مسئول: رستم صابری فر، دانشیار، گروه برنامه ریزی شهری، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران. تلفن:

۰۵۱-۳۸۸۱۳۷۲۴؛ ایمیل: Saberifar@yahoo.com

انتشار آنلاین: ۱۳۹۷/۴/۱

پذیرش: ۱۳۹۵/۱۲/۱۶

دریافت: ۱۳۹۵/۳/۱۳

چکیده

مقدمه: تأثیر شرایط محیطی بر سلامت عمومی و روانی، در تحقیقات متعددی به اثبات رسیده است. در این میان نقش مبلمان و بهره‌مندی از فضاهای شهری به طور خاص، مورد توجه و علاقه برنامه ریزان شهری و سیاستگذاران بهداشتی بوده است. این بررسی قصد دارد تا رابطه وضعیت مبلمان شهری، میزان بهره‌مندی از فضاهای شهری و سلامت روان را در یک شهر مورد بررسی قرار دهد.

مواد و روش‌ها: مطالعه حاضر یک بررسی توصیفی-تحلیلی است که در تابستان سال ۱۳۹۴ در بین جمعیت ۱۵ ساله و بیشتر شهر سبزوار به انجام رسیده است. به این منظور و با توجه به تعداد جمعیت شهر، ۳۷۲ نفر به صورت نمونه گیری طبقه بندی شده تصادفی، انتخاب گردیدند. داده‌های مورد نیاز با استفاده از پرسشنامه SCL-90 و محقق ساخته (به ترتیب برای سلامت روان و وضعیت مبلمان و فضاهای شهری) که روایی و پایایی آن‌ها تأیید شده بود، گرد آوری شد. داده‌های گردآوری شده با استفاده از نرم افزار SPSS و آزمون همبستگی و تحلیل رگرسیون چند متغیره مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها: نتایج مطالعه نشان داد که بین وضعیت مبلمان شهری و میزان بهره‌مندی از فضاهای شهری با سلامت روان در سطح $P < 0/05$ رابطه معناداری وجود دارد.

نتیجه‌گیری: تناسب مبلمان شهری نقش مهمی را در تبیین و پیش بینی سلامت روان شهروندان ایفا می‌نماید. بر اساس یافته‌های این مطالعه می‌توان عنوان داشت که هر چه شهروندان از فضاهای شهری بیشتر بهره‌برداري نموده و مبلمان موجود در این فضاها، از تناسب و جانمایی بهتری برخوردار باشند، سلامت روان بالاتری خواهند داشت.

کلمات کلیدی: مبلمان شهری، سلامت روان، فضاهای شهری

تمامی حقوق نشر برای معاونت پژوهش بیمارستان بقیه الله محفوظ است.

مقدمه

جین جاکوبز در کتاب مرگ و زندگی شهرهای بزرگ آمریکایی، اعلام نمود که وقتی پیکره بندی محلات، ارتباطات غیر رسمی بین ساکنان را به حداکثر می‌رساند، میزان وقوع جرم کاهش می‌یابد؛ کودکان تحت نظارت بهتری قرار می‌گیرند و مردم در ارتباط با محیط فیزیکی پیرامون خود علاقه و رضایت بیشتری نشان می‌دهند. همچنین تحقیقات سالیوان و همکاران نشان داده‌است که وجود فضاهای سبز یکی از شیوه‌های افزایش ارتباطات غیر رسمی و نشان پیوند اجتماعی در فضاهای محله است [۱]. به معنای دقیق‌تر، فضاهای شهری هویت ساز بوده و از انسان و رفتار وی تأثیر پذیرفته و بر آن تأثیرگذار است. در واقع، این فضاها با توجه به شرایط طراحی و بهره‌مندی، وضعیت مطلوب و یا نامطلوب پیدا می‌کنند [۲] و از این طریق بر روح و روان انسان اثرگذار می‌باشند. فضاهای شهری در دو بعد کاملاً متفاوت قادرند زندگی و سلامت انسان‌های ساکن در شهر را تحت تأثیر قرار دهند. اول از این نظر که به دلیل تناسب و کیفیت، حضور و ساعات ماندگاری بیشتری را تضمین می‌کنند و از جهت دیگر، بر شادابی و سرزندگی اثرگذارند [۳]. اگرچه مشخصات و ویژگی‌های متعددی در این ارتباط ذی نقش هستند، اما یافته‌های تجربی نشانگر آن است که طراحی هماهنگ فضاهای شهری و جایگذاری دقیق مبلمان در آنها، نقش غیر قابل انکاری بر سلامت روان ایفا می‌کند. چرا که فضاها و مبلمان شهری نمایانگر هویت هر شهر بوده و از لحاظ معماری مانند چیدمان مبلمان خانه است و در راحتی و آرامش شهروندان اثرگذارند [۴]. مطالعات صورت گرفته حاکی از آن است که بهره‌مندی از فضاهای شهری و مبلمان مستقر در این فضاها با سلامت رابطه دارند. در این میان، طراحی فضاهای شهری و چیدمان مبلمان در آن نقشی همانند دکوراسیون منزل دارد. به عنوان مثال، اگر اجاق گاز در پذیرایی و یخچال در اتاق نشیمن قرار گیرد، نه تنها بهره‌مندی از این ابزار تقریباً غیر ممکن می‌گردد، بلکه حضور و ماندگاری در منزل، چالش بر انگیز خواهد بود و با سلامت در تضاد قرار می‌گیرد. زیرا سلامت روان مجموعه‌ای از استعدادهای روانی را در بر می‌گیرد که برای هماهنگی، خوشایند و مؤثر کارکردن و انعطاف‌پذیری در موقعیت‌های دشوار و داشتن توانایی بازیابی تعادل [۵] ضروری است. در معنای وسیع‌تر، سلامتی شامل رفاه کامل جسمانی، روانی و اجتماعی است [۶] و برای دسترسی به این هدف، بایستی علاوه بر نیازهای اولیه و فیزیولوژیک، تمامی امکاناتی که موجب تعادل روحی، اجتماعی و ... انسان می‌گردد، در اختیار وی قرار گیرد. در این شرایط، فضای زندگی و سکونت انسان جایگاه ویژه‌ای پیدا می‌کند. در این فضا اگر اسباب و لوازم مورد مصرف در منزل و یا مبلمان در فضای

شهری طراحی نشده و مکان‌گزینی نشود، آرامش شهروندان سلب خواهد شد. فردریکلان و المستد از معماران منظر در قرن نوزدهم، حضور در طبیعت بکر و دیدن مناظر طبیعی را برای کاهش فشارهای روانی زندگی روزانه شهروندان مطرح کردند. آن‌ها در طرح بوستان مرکزی نیویورک مسیرهای مستقلی برای پیاده و سواره‌های تند و کند طراحی کرده و اعتقاد داشتند که وجود چشم اندازه‌های طبیعی و درختان در فضاهای شهری از جمله گذرهای پیاده و بوستان‌ها و باغ‌های شفاف‌بخش، می‌تواند اثرات مفیدی بر آرامش روانی بر جای نهد. این در حالی است که عواملی چون ترافیک سنگین به اختلال در کارکرد ذهنی منجر می‌شود و با افزایش ساعات رانندگی، اختلال اعصاب و بروز خشونت فیزیکی و مشاجرات لفظی و میزان تصادفات نیز زیادتر می‌گردد [۷]. شاید بتوان ادعا نمود، همین شرایط باعث شده‌است که میزان شیوع بیماری‌های روانی در ایران حدود ۲۴ درصد (۲۶/۵ درصد برای زنان و ۲۰/۸ درصد برای مردان) باشد [۸]. در واقع، محیط کالبدی برخی الگوهای رفتاری و نقش‌های اجتماعی نوین را به ساکنان خود تحمیل می‌کند و برخی رفتارهای موجود را تقویت و برخی دیگر را تضعیف می‌نماید [۹]. مطالعات مختلفی در سراسر جهان ارتباط بین بهره‌مندی از فضاها و مبلمان شهری و سلامت روان را مورد تأیید قرار داده‌اند که از آن میان می‌توان به مطالعات مربوط به مناطق شهری ایران [۱۰]، تأثیر فضای سبز بر سلامت شهروندان تهران [۱۱]، کیفیت زندگی در اجتماعات جدید [۱۲]، کیفیت زندگی و شرایط کالبدی و اجتماعی شهرهای آمریکایی [۱۳]، چالش‌های مبلمان شهری اردبیل [۱۴]، مسائل و مشکلات مبلمان شهری [۱۵]، درک و دریافت الگوهای مبلمانی [۱۶]، رابطه بهره‌گیری از پارک و کاهش فشار روانی [۱۷] و پارک‌های شهر مشهد [۱۸]، اشاره نمود. با توجه به شرایط توصیف شده، هدف اصلی این بررسی آن است تا نشان دهد آیا رابطه‌ای میان بهره‌مندی از فضاهای شهری و همچنین تناسب مبلمان شهری و سلامت روان شهروندان سبزواری وجود دارد و یا خیر؟ تا از این طریق شرایطی فراهم آید که با طراحی و جانمایی دقیق مبلمان، فضاهای شهری دلپذیر، آرامش بخش و ایمن جلوه نموده و حضور و ماندگاری شهروندان را در محیط‌های جمعی و ارتباطات اجتماعی تضمین نماید. بر این اساس، اگر به مبلمان شهری توجه نشود، شهروندان نمی‌توانند به آرامش فکری و روانی برسند. به بیانی روشن‌تر، معماری شهری و منظر شهری روی روحیات انسان تأثیر می‌گذارد. به همین دلیل، نیاز فکری و اجتماعی شهروندان را باید در فضاهای شهری و مبلمان موجود در آن برآورده سازیم؛ چرا که

مندی گاه گاهی و عدم تمایل به استفاده مشخص شده بود و نمرات ۱ تا ۴ را به خود اختصاص می‌دادند. در نهایت داده‌های گردآوری شده با استفاده از نرم افزار SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. در این بررسی، با توجه به کمی و یا کیفی بودن متغیرها، همچنین دو حالت یا چند حالت بودن آنها از آزمون‌های همبستگی اسپیرمن و تحلیل رگرسیون چند متغیری استفاده گردید. در این مطالعه، سلامت روان به عنوان متغیر وابسته مد نظر بوده و رابطه دیگر متغیرها با آن مورد آزمون قرار گرفت.

یافته‌ها

اطلاعات دموگرافیکی شرکت کنندگان در این بررسی نشان داد که از مجموع ۳۷۲ نفر مورد بررسی بیش از ۲۳۰ نفر معادل ۶۱/۳۸ درصد آنان مرد و ۱۴۲ نفر یعنی ۳۸/۲ درصد زن بودند. از مجموعه افراد شرکت کننده در این بررسی، ۷۴/۴ درصد آنها دارای سلامت روانی مطلوب و ۲۵/۶ درصد دارای اختلال روانی بودند. میانگین و انحراف معیار متغیرهای مورد مطالعه در **جدول ۱** ارائه شده است.

در **جدول ۱**، میانگین و انحراف معیار متغیرهای مورد مطالعه ارائه شده‌اند. مطابق اطلاعات ارائه شده در این جدول، نمره بهره‌مندی از فضاهای شهری در سبزوار، قریب به ۲۷ بوده و در این شهر مبلمان موجود از نظر زیبایی، بیشترین میانگین را به خود اختصاص داده است. در این بررسی وضعیت سلامت در بعد کنش اجتماعی با میانگین بیش از ۸، بالاترین نمره را کسب کرده است.

محاسبات مربوط به ضریب همبستگی بین متغیرهای وابسته و مستقل در **جدول ۲**، ارائه شده است. بر اساس این اطلاعات، بالاترین همبستگی برای سلامت جسمی مربوط به کارایی مبلمان موجود در شهر است که این موضوع نشان می‌دهد که به دلیل توانمندی این افراد، ضرورت بهره‌مندی از مبلمان موجود در انواع مختلف مطرح می‌باشد. در مجموع، رابطه وضعیت سلامت جسمی با تمامی متغیرهای مرتبط با مبلمان شهری مثبت و معنی‌دار است. این وضعیت برای اضطراب نیز مطرح بوده و وجود رابطه تأیید می‌گردد. در کنش اجتماعی کمترین مقدار، مربوط به وضعیت مکان‌یابی است که می‌توان آن را به وجود تحرک و تمایل به تماس در این شرایط مربوط دانست. به همین دلیل، بالاترین ضریب به زیبایی اختصاص یافته است و نشان می‌دهد که عدم تناسب و توازن، تأثیرات مخربی بر اوضاع روانی افراد بر جای می‌گذارد. در افسردگی بالاترین میزان همبستگی یعنی ۰/۷۴ مربوط به مکانیابی غیر اصولی است که شاید به این دلیل باشد که افرادی که به این نوع اختلال مبتلا هستند به گوشه‌گیری و انزوای بیشتری نیاز دارند و به همین دلیل این متغیر را انتخاب نموده‌اند. در عین

نیازهای بصری و رفاهی انسان در گرو فضاهای متناسب و اثاثیه (مبلمان) شهری زیبا و کارآمد است.

روش کار

این بررسی، یک مطالعه توصیفی و تحلیلی است که به شیوه پیمایشی و از نوع همبستگی به انجام رسیده است و از نظر زمانی در فصل تابستان سال ۱۳۹۴ در شهر سبزوار، اجرا شده است. نمونه مورد نیاز با استفاده از فرمول کوکران در حد ۳۷۲ نفر تعیین شد که جمعیت ۱۵ ساله و بالاتر این شهر را در بر می‌گرفت. با توجه به این حجم نمونه، سطح اطمینان ۹۵ درصد و میزان خطای معیار ۵ درصد تعیین شد. برای اخذ نمونه واقعی، این شهر از نظر برخورداری از فضاهای شهری فعال و سرزنده به سه بخش مناسب، متوسط و نامناسب گروه‌بندی شده و از هر منطقه با توجه به جمعیت ساکن، نمونه مورد نیاز گزینش شدند. نمونه‌ها به انتخاب خانواده و با توجه به تمایل و در صورت داشتن حداقل ۱۵ سال سن، وارد بررسی شدند. ابزار گردآوری اطلاعات در این بررسی پرسشنامه بود که برای سنجش سطح سلامت روان از پرسشنامه استاندارد SCL-90 استفاده گردید. این پرسشنامه دارای ۲۸ سؤال بوده و از نوع غربالگری مبتنی بر روش خودگزارش دهی است. سؤال‌ها در این پرسشنامه بر اساس روش تحلیل عاملی فرم ۶۰ سوالی اولیه استخراج گردیده است. سؤالات دارای چهار مقیاس علائم جسمانی، اضطراب، اختلال در کنش اجتماعی و افسردگی بوده و هر مقیاس شامل ۷ سؤال بوده است. نمرات بالا در این آزمون نشان دهنده وجود اختلال و نمرات پایین بیانگر عدم وجود بیماری و داشتن سلامت است. برای نمره گذاری در این نوع از پرسشنامه‌ها دو شیوه کاملاً متفاوت یعنی سنتی (۰-۱-۰) و لیکرتی (۰-۱-۲-۳) استفاده می‌شود که در این مطالعه از شیوه اخیر بهره‌برداری شده است. روایی و پایایی این پرسشنامه در بررسی‌های قبلی بر پایه روش آلفای کرونباخ در حد ۰/۹۰ به تأیید رسیده بود [۱۹]. برای میزان بهره‌مندی از فضاهای شهری و کمیت و کیفیت مبلمان شهری نیز از پرسشنامه محقق ساخته استفاده شد که روایی و پایایی آن با استفاده از ۱۰ درصد نمونه اصلی، مورد ارزیابی قرار گرفت و ضریب آلفای کرونباخ محاسبه شده در حد ۰/۸۹ به دست آمد. در پرسشنامه کمیت و کیفیت مبلمان شهری، مجموعاً ۵۰ سؤال مطرح گردید که برای زیبایی، ۱۳؛ برای امنیت، ۵؛ برای کارایی، ۱۰؛ برای مکانیابی، ۱۰ و برای فراوانی مبلمان شهری ۱۲ سؤال مطرح گردیده بود. سؤالات مطرح شده در این پرسشنامه بر اساس طیف لیکرت پنج نمره‌ای یعنی از ۱ تا ۵ نمره گذاری گردید. پرسشنامه مربوط به میزان بهره‌مندی از فضاهای موجود نیز دارای ۸ سؤال اصلی بود که به صورت چهارگزینه‌ای با درجاتی از استفاده دائمی، مراجعه منظم، بهره

مراجعه به آنها بیشتر خواهد بود. مطابق اطلاعات ارائه شده در **جدول ۳**، تنها در متغیرهای افسردگی و سلامت جسمانی زنان و مردان با میزان بهره‌مندی از فضاهای شهری رابطه وجود دارد. به این معنی که رابطه معنی داری بین تعدادی از سطوح سلامت روان (افسردگی، سلامت جسمانی) در مردان و زنان به ترتیب $T = ۳/۲۵$ در سطح $(P = ۰/۰۵)$ و $T = ۴/۳۳$ در سطح $(P = ۰/۰۱)$ ، با متغیر میزان بهره‌مندی از فضاهای شهری وجود دارد. اما در سایر موارد این رابطه معنی‌دار نمی‌باشد.

حال، افسردگی نیز با تمامی پنج بعد مورد بررسی مبلمان شهری رابطه داشته و این رابطه از نظر آماری مورد تأیید قرار گرفته‌است. وضعیت میزان بهره‌مندی از فضاهای موجود در شهر نیز نشان می‌دهد که بین این مقوله و کلیه خصایص مبلمان شهری رابطه وجود دارد و این رابطه مثبت و نسبتاً قوی است. در این مقوله، بیشترین ضریب محاسبه شده مربوط به زیبایی است. به عبارت دیگر، هر چه طراحی و رنگ آمیزی و ... مبلمان شهری بهتر و دقیق‌تر صورت گرفته باشد، بهره‌مندی و

جدول ۱: میانگین و انحراف معیار مقیاس‌های وضعیت مبلمان، میزان بهره‌مندی از فضاها و سلامت روان

شرح	میزان بهره‌مندی			وضعیت مبلمان شهری			وضعیت سلامت روان		
	زیبایی	امنیت	کارآیی	مکانیابی	فراوانی	جسمی	اضطراب	کنش	افسردگی
میانگین	۴۳/۶۱	۲۶/۰۷	۱۳/۱۷	۲۶/۱۵	۲۰/۰۰	۵/۰۹	۴/۹۶	۸/۴۲	۳/۷۴
انحراف معیار	۵/۸۱	۴/۰۴	۷/۸۸	۳/۸۴	۸/۶۱	۵/۰۹	۵/۹۹	۳/۲۳	۴/۲۴

جدول ۲: ضریب همبستگی مقیاس‌های وضعیت مبلمان شهر با سلامت‌روان و میزان بهره‌مندی از فضاهای شهری

متغیرها	زیبایی	امنیت	مکانیابی	کارآیی	فراوانی	امتیاز نهایی	مقدار P
جسمی	۰/۴۲	۰/۲۱۸	۰/۲۳۸	۰/۳۴۲	۰/۳۲۱	۰/۴۴۵	۰/۰۴
اضطراب	۰/۱۹۸	۰/۲۴	۰/۰۶۵	۰/۴۲۵	۰/۲۵۹	۰/۵۹۱	۰/۰۰۹
کنش	۰/۲۴۵	۰/۲۲۵	۰/۰۸۶	۰/۳۰۷	۰/۱۴	۰/۶۳۲	۰/۰۰۸
افسردگی	۰/۲۶۹	۰/۱۶۹	۰/۱۷۴	۰/۳۰۴	۰/۲۶۹	۰/۲۶۹	۰/۰۲۳
نمره سلامت	۰/۳۲۱	۰/۲۹۲	۰/۲۲۸	۰/۲۳۸	۰/۴۰۴	۰/۶۵۳	۰/۰۰۸
میزان بهره‌مندی	۰/۴۴۶	۰/۳۳	۰/۲۵۹	۰/۳۰۲	۰/۳۵۲	۰/۶۰۱	۰/۰۰۹

جدول ۳: میانگین متغیرهای پژوهش در زنان و مردان

شرح	زن		مرد		آزمون t	سطح معنی‌داری
	میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار		
اضطراب	۵/۱۴	۳/۸۶	۴/۳۰	۳/۲۵	۱/۹۹	۰/۱۸۷
کنش اجتماعی	۹/۲۷	۳/۳۹	۸/۴۴	۴/۰۵	۱/۰۰	۰/۱۳۸
افسردگی	۲/۶۲	۴/۷۷	۳/۷۷	۲/۹۷	۳/۲۵	۰/۰۴۹
سلامت جسمی	۶/۹۹	۳/۶۹۱	۶/۱۴	۴/۲۱	۴/۳۲	۰/۰۰۹
میزان بهره‌مندی	۲/۱۹۱	۲/۱۵۷	۲۵/۰۱	۲/۱۷	۳/۳۹	۰/۰۴۹

بینی می‌کند و با اضافه شدن متغیر میزان بهره‌مندی به معادله رگرسیون، MR از ۰/۵۱ به ۰/۶۶ و RS از ۲۴/۸۹ به ۴۲/۴۷ افزایش یافته است.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف این پژوهش، بررسی نقش متغیرهای وضعیت مبلمان شهری، میزان بهره‌مندی از آنها و سلامت روان در بین شهروندان شهر سبزوار بود. برای دستیابی به نتایج لازم نظر ساکنین این شهر با سه متغیر مورد اشاره گردآوری شد. سؤال اصلی تحقیق این گونه مورد توجه قرار گرفت که آیا بین وضعیت مبلمان شهری، میزان بهره‌مندی از این مبلمان و سلامت روان رابطه وجود دارد یا خیر؟ تحلیل‌های به انجام

اطلاعات ارائه‌شده در **جدول ۴**، بیانگر این واقعیت مهم است که ضریب همبستگی چند متغیره برای ترکیب خطی متغیرهای وضعیت مبلمان و میزان بهره‌مندی از آنها با سلامت روان در شهروندان سبزواری برابر $MR = ۰/۶۶$ و نسبت F برابر ۹/۴۷ می‌باشد که در سطح $۰/۰۰۱$ معنی‌دار است. ضرایب رگرسیونی (β) نشان می‌دهد که وضعیت مبلمان و میزان بهره‌مندی از آنها، پیش‌بینی‌کننده سلامت روان می‌باشد. علاوه بر این، ضرایب تعیین ($RS = ۴۲/۴۷$) نشانگر آن است که ۴۲/۹۶ درصد واریانس سلامت روان به وسیله متغیرهای پیش‌بین، یعنی وضعیت مبلمان و بهره‌مندی از آنها، قابل تبیین است. این در حالی است که ضرایب تعیین نشان می‌دهند که وضعیت مبلمان به تنهایی ۲۴/۸۹ درصد واریانس سلامت روان را پیش

دیگری به اثبات رساند. به هر حال با توجه به داده‌های گردآوری شده و تحلیل‌های به انجام رسیده می‌توان ادعا نمود که بین مبلمان شهری مناسب و بهره‌مندی از آنها و سلامت روان ساکنین رابطه وجود دارد. در واقع، با ثابت بودن سایر شرایط انسانی و محیطی، شهرها و مناطقی که دارای مبلمان شهری زیبا، ایمن و با کارایی و مکانیابی دقیق‌تری هستند، وضعیت روانی بهتری را برای ساکنین خود به ارمغان می‌آورند (جدول ۳). این یافته با دیدگاه صابری فر هماهنگ است که اعتقاد دارد با تجهیز پارک‌ها و توجه به مبلمان داخل آن، میزان مراجعه و حضور شهروندان و آرامش روحی و روانی آنها افزایش پیدا می‌کند [۱۸].

رسیده در بخش قبلی نشان داد که این رابطه وجود دارد. به طوری که افرادی که شرایط مبلمان شهری را مناسب ارزیابی نموده و بهره‌مندی مناسبی از آن داشتند، از سلامت روان مناسب‌تری برخوردار بودند. با این وجود، برای اجزای متغیر مستقل مبلمان شهری اندکی متفاوت بوده و هر یک از آنها سطح معینی از همبستگی را نشان می‌دهند. علاوه بر آن، تنها بین متغیرهای افسردگی و سلامت جسمانی زنان و مردان با میزان بهره‌مندی از مبلمان شهری رابطه وجود دارد و در سایر موارد این رابطه معنی‌دار نمی‌باشد. با وجود آن که برخی از دلایل این مهم را می‌توان با توجه به نوع نگاه شرکت‌کنندگان در تحقیق تا حدودی تبیین نمود، اما واقعیت آن است که یافتن دلایل و شواهد واقعی این مهم را باید با تحقیقات مستقل

جدول ۴: رگرسیون چند متغیره وضعیت مبلمان شهر، میزان بهره‌مندی از فضاهای شهری و سلامت روان

متغیر ملاک / متغیر پیش‌بین	ضریب چندگانه	ضریب تعیین	نسبت F	احتمال P	ضرایب رگرسیون		
					۱	۲	۳
سلامت روان	۰/۵۱	۲۴/۸۹	۷/۵۹	۰/۰۱	۰/۳۹	۷/۴۸	۰/۰۰۱
وضعیت مبلمان					β	T	P
میزان بهره‌مندی	۰/۶۶	۴۲/۴۷	۹/۴۷	۰/۰۰۱	۰/۳۲	۶/۰۶	۰/۰۰۱
					β	T	P

مندی از آن با سلامت روان رابطه وجود دارد. برای آزمون این فرض جدول ۴، تهیه و تنظیم شده بود. مطابق داده‌های این جدول، این فرض نیز تأیید می‌گردد. زیرا اگر فردی وضعیت مبلمان شهری را مناسب و مطابق استانداردهای متداول تشخیص داده و از این تجهیزات به طور مناسب و هدفمند بهره‌مند گردد، سلامت روانی بهتری خواهد داشت و نمره اضطراب، افسردگی و ... کمتری کسب می‌کند. این یافته با کار جوکار که معتقد است طراحی و نصب عناصر و اجزای هماهنگ مبلمان شهری، با سلامت شهروندان در ارتباط می‌باشد [۲۲] و همچنین یافته‌های ندایی و ماهر، هماهنگ می‌باشد [۲۳]. با توجه به آن چه بیان شد، می‌توان عنوان نمود که نتایج کلی این بررسی در جهت تأیید نتایج تحقیقات قبلی بوده و این یافته مورد تأکید قرار گرفت که علاوه بر پارامترهای مختلف مؤثر بر سلامت روان، چون عزت نفس [۲۴]، اعتقاد معنوی و فرایض دینی [۲۵] و ... وجود مبلمان شهری مناسب و بهره‌مندی مناسب از فضاهای شهری، نوعی آسودگی و فراغ‌بال را در شهروندان تقویت کرده و زمینه کاهش تنش‌ها و برخوردهای فردی و اجتماعی را فراهم ساخته و این امر در بهبود امنیت روانی و سلامت روان آن‌ها مؤثر خواهد بود (جدول ۳). در واقع، فضاهای شهری با طراحی و جایگزینی مبلمان شهری، متناسب، جذاب و دلپذیر شده و شهروندان مشتاق

اگر سؤال مورد اشاره در فوق را به اجزای کوچکتر تقسیم نموده و آن را به فرضیات جزئی‌تری تقسیم نماییم، می‌توانیم رابطه بین میزان بهره‌مندی از مبلمان شهری و سلامت روان را مطرح کنیم. با توجه جداول و تحلیل‌های بخش قبل (جداول ۲ و ۳)، تأیید شد که بین وضعیت مبلمان و استفاده از فضاهای شهری و سلامت روان رابطه وجود دارد. این یافته بیانگر آن است که صرف وجود مبلمان شهری زیبا، ایمن و ... کفایت نمی‌کند و باید شهروندان به نحوی تشویق و ترغیب شوند تا در فضاهای شهری حضور یافته و از این امکانات بهره‌برداري نمایند. البته این بهره‌مندی نیز به رعایت استانداردهای مشخص و دقیقی مربوط است که بتواند اولاً اطمینان خاطر بهره‌برداران را فراهم نموده و از طرف دیگر، شرایط و زمینه‌های مربوط به دسترسی، فراوانی و ... را مهیا سازد. به هر حال، این یافته با کار کریمی و دیگران که اعلام کردند، مبلمان شهری از جمله عناصر سازنده فضای شهری محسوب می‌شود که کمیت، زیبایی، راحتی، دوام و محل استقرار آن نقش بسیار اساسی در دستیابی به شهری زیبا و انسانی سالم دارد، هماهنگ است [۲۰]. یافته‌هایی که در کارهای افرادی چون زیوار و همکاران وی، مورد تأکید مجدد قرار گرفت [۲۱]. مطابق قاعده فوق می‌توانیم فرضیه سوم را نیز از سؤال ابتدایی به این صورت استخراج نماییم: بین وضعیت مبلمان شهری و میزان بهره

بحران درونی ساختار شخصیتی ما را در معرض آسیب جدی قرار می‌دهد [۲۶]. در نهایت می‌توان گفت، اگر به میلان شهری توجه نشود، فضاهای شهری نیز آرامش و سکون لازم را ندارند و شهروندان نیز رغبتی پیدا نمی‌کنند تا از این فضاها بهره‌برداری نمایند و عزلت و گوشه‌نشینی افزایش یافته و پیامدهای آن به شکل افسردگی، تقلیل کنش اجتماعی و ... خود را نشان خواهد داد. به همین دلیل، می‌توان ادعا نمود که میلان شهری زیبا و دارای استانداردهای علمی، ضمن آن که نیازهای روانی شهروندان را تأمین خواهد کرد، از روزمرگی شهرها نیز جلوگیری به عمل می‌آورد.

سپاسگزاری

نویسنده مقاله از مسئولین دانشگاه علوم پزشکی و شهرداری شهر سبزوار به خاطر همکاری و مساعدت آنها و همچنین دانشجویانی که در تکمیل پرسشنامه‌ها مشارکت داشتند، تقدیر و تشکر می‌کند.

تضاد منافع

نویسنده متذکر می‌شود که هیچ نوع تداخل مدافعی وجود ندارد.

References

- Sullivan WC, Kuo FE, Depooter SF. The Fruit of Urban Nature. *Environ Behav.* 2016;36(5):678-700. doi: 10.1177/0193841x04264945
- Golany G. *Geo- Space Urban Design*. New York: John Wiley and Sons; 1996.
- Jacobs A, Appleyard D. Toward an urban design manifesto. *J Am Plan Assoc.* 1987;53(1):112-20. doi: 10.1080/01944368708976642
- Ismail WAW, Said I. Integrating the Community in Urban Design and Planning of Public Spaces: A Review in Malaysian Cities. *Proc Soc Behav Sci.* 2015;168:357-64. doi: 10.1016/j.sbspro.2014.10.241
- Lahsaee Zadeh A, Moradi G. Relationship between social capital and mental health of immigrants. *J Soc Welf.* 2008;7:44-56.
- Gray KM, Upadhyaya HP, Deas D, Brady KT. Advances in diagnosis of adolescent substance abuse. *Adolesc Med Clin.* 2006;17(2):41-25. doi: 10.1016/j.admecli.2006.03.011 pmid: 16814700
- Jackson LE. The relationship of urban design to human health and condition. *Landsc Urban Plan.* 2003;64(4):191-200. doi: 10.1016/S0169-2046(02)00230-x
- Medical MoHa. Iran, General Secretary Mental health. Tehran: Ministry of Health and Medical; 2011.
- Pakzad J. Expert culture and people culture. *Urb Manage.* 2001;2(8):32-42.
- Sadeghian H. The role of landscape and urban furniture on mental health of citizens in the horizon of sustainable development. Yazd: Civilika; 2014.
- Hamid N, Babamiri M. The relationship of green space and mental. *Armaghan-e-Danesh.* 2012;17(4):309-16.
- Zehner R. Indicators of the quality of life in new communities. Cambridge: Mass Balkinger; 1977.
- Jacobs J. The death and life of great American cities. Landon: Jonathan Cape; 1961.
- Darvishi U. The challenges of urban furniture in Ardebil. The 9th Symposium on Advances in Science and Technology; Mashhad2014.
- Pakzad J. Urban furniture, issues and approaches. *J Shahr-dariha.* 2000;2(13):12-31.
- Bell S. *Landscape Pattern, Perception and Process*. London: Book Com; 1999.
- Ulrich RS. Natural Versus Urban Scenes. *Environ Behav.* 2016;13(5):523-56. doi: 10.1177/0013916581135001
- Saberifar R. The role of designing and equipping urban parks in attracting and meeting the need of visitors (A case study on Mashhad urban parks). *Geogr Environ Stud.* 2015;4(13):37-52.
- Keyvanara M, Hagheghatian M, Alibabaiy M. The Relationship between Social Capital and Mental Health among the Citizens of Shahr-e-Kord. *Sci J Ilam Univ Med Sci.* 2015;22(7):47-55.
- Karimi A, Pahlavanipour R, Najar M. Determine of standard of urban furniture design according to the Urban Crisis Management. First Conference on Urban Crisis Management; Abhar2012.
- Ziviyar P, Taymorian K. The study of satisfaction with standard of urban furniture. *Geography.* 2013;11(37):289-304.

22. Jokar M. The role of urban management and design of urban space in mental health. The second conference on psychology of social and cultural damage in Iran; Tehran 2015.
23. Nedaei A, Moher S. The role of urban furniture designed to reduce stress on citizens, when traffic in the city. Otagh. 2013;2(1):62-8.
24. Ahmady M. The impact of religion _based communication skills on the improvement of self-esteem and mental health among students. J Zanzan Univ Med Sci. 2014;22(90):13-22.
25. Kazemi M, Bahrami B. The role of spiritual belief and islamic practice in improvement of mental health and prevention of mental disorders. J Zanzan Univ Med Sci. 2014;22(90).
26. Hedayat Nezhad M. Tenancy, psycho-social problems and its solutions. Third seminar on the development of housing policies in Iran; Tehran: Department of Housing and Urban Development; 1996.